

MIKOZLARGA MIKROBIOLOGIK MIKROSKOPIK TASHXIS QO‘YISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Rajabov Shahzod Oqbo‘ta o‘g‘li

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Talabalari

Daminova Marjonaxon Iskandar qizi

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Talabalari

Jurakulova Durdona Shuxratovna

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti Talabalari

ANNOTATSIYA

Ilmiy tadqiqotimizning asosiy maqsadi kasallik qo‘zg‘atuvchi parazit zamburug‘larning odam va hayvonlarda kasallik qo‘zg‘atishi , ularni mikroskopik tekshirish usullarini o‘rganishdan iborat edi. Shuningdek, mikozlarning klassifikatsiyasi, klinik belgilariga qarab guruhlariga bo‘linishini ham o‘rgandik.

***Kalit so‘zlar:** Mikoz , keratomikoz , epidormomikoz , subkutan mikoz, fasiya, rangli lishay, qora lishay, qora p‘edra, epidermofit, mikroskopiya, trixofitiya , favus.*

Kirish. Hozirgi vaqtda 400 dan ortiq kasallik chaqiruvchi zamburug‘lar aniqlangan bo‘lib, mikoz kasalliklarini keltirib chiqaradi . Kasallik keltirib chiqaruvchi zamburug‘larning ro‘yxati yildan yilga ortib bormoqda . Kasallik keltirib chiqaruvchi zamburug‘lar odam va hayvonlarga turli xil kasalliklarni keltirib chiqaradi. Ular o‘tkir va surunkali, yuzaki, chuqur teri va shilliq qavatlarda soch tirnoqlarda mikozlarni qo‘zg‘atadi . Shuningdek, taloq, jigar, suyak va bo‘g‘imlar, ko‘rish va eshitish organlari, markaziy nerv tizimi zamburug‘lar bilan kasallandi. Mikozlarning guruhlariga bo‘linishi (klassifikatsiyasi)

Mikozlar zararlaydigan joyiga qarab quyidagi asosiy guruhlariga bo‘linadi

- Yuzaki mikozlar (keratomikozlar) – soch va epidermisning shox qavatini zararlaydi.

- Dermatomikozlar (epidermomikozlar) - epidermis, soch tirnoqlarni zararlaydi.

- Teri osti yoki subkutan mikozlar - teri, teri osti klichatkasi, fassiya, ba’zida suyaklarni zararlaydi.

- Tizimli yoki chuqur mikozlar - ichki organlarni zararlashi bilan tafsiflanadi, ko‘pincha turli to‘qimalarga ko‘plab tarqoq patologik jarayonlarni ko‘plab keltirib chiqaradi.

- Opportunistik mikozlar, kasallik qo‘zg‘atuvchi shartli patogen zamburug‘lardir.

Zamburug‘larni oziq – ovqat mahsulotlarida o‘sib rivojlanish jarayonlarida hosil bo‘ladigan zaharlar bilan (mikotoksinlar) odam va hayvonlarni zaharlanishiga ko‘ra mikotoksikozlar alohida guruhlariga bo‘linadi.

Klinik belgilariga qarab mikozlarni guruhlariga bo‘linishi quyidagi jadvalga keltirilgan

Jadval

Mikoz qo‘zg‘atuvchilari	Zamburug‘larning nomlanishi	Qo‘zg‘atgan kasallik nomi
Yuzaki mikoz qo‘zg‘atuvchilari (keratomikozlar)	Malasseziya furfur	Rangli lishay
	Exophiala wersenskii	Qora lishay
	Piedraia notae	Qora p’edra
	Trichosporon beigeli	Oq p’edra
Dermatomikoz qo‘zg‘atuvchilari	Antronofil dermatofitlar:	
	Epitermophyton floccosum	Epidermofit
	Mikrosporium audouinii, Mikrosporium ferrugineum	Mikrosporiya
	Trichophyton tonsurans, Trichophyton violaceum	Trixfitiya
	Trichophyton mentagrophytes var. interdigitale	Tovon, tirnoq epidermofiti

	Trichophyton rubrum	Rubrofitiya (qizil zamburug‘)
	Trichophyton schoenleini	Favus (Qo‘tir)
	Zoofil dermatofitlar	
	Microsporum canis, Mgallinae	Microsporiya
	Trichophyton verrucocum, T.mentagraphytes var.mentagraphytes, T.equinun	Trioxofitiya
	Geofil dermatofitlar	
	Microsporum cookei, M.gipseum, M.nanum	Microsporiya
Teriosti yoki subkutan mikozi	Sporothrix schenckii	Sporotrixoz
	Fonsecaea compacta , Fonsecaea pedrosoi	Xromoblastomikoz
	Exophiale , Phialophora Wangie ela , Bipolars	Feogifomikoz
	Aureobacidium, Cladosporium, Curvulariya, Phoma Pseudallescheria boydii, Madurella grisea, Phialophora cryanescens va boshqalar	Misetema
Tizimli yoki Chuqur mikozi	Mistoplasma capsulatum	Gistoplazmoz
	Blastomyces dermatitidis	Blastomikoz
	Paracoccidioides brasiliensis	Paracoccidioidomikoz
	Coccidioides immitis	Koksidoidomikoz
	Cryptococcus neoformans	Kriptokokkoz
Opportunistik mikozi qo‘zg‘atuvchilari	Candida spp	kandidoz
	Mueor spp . Rhizopus spp	Zigomikoz
	Aspergillus spp	Aspergillez
	Pencillium spp	Penisillioz
Mikotoksikoz qo‘zg‘atuvchilari	Fusarium spp, Aspergillus spp, Penicillium spp va boshqalar	Mikotoksikoz

Mikozlarga mikrobiologik tashxis qo'yishning umumiy (bakterioskopik)xususiyatlari

Tadqiqot uchun quydagicha materiallar olinadi:

Zamburug' qismlari yaxshi rivojlangan joydan namuna olinadi. Zararlangan sochlardan pinset orqali, silliq teridan temiratkilardan skalpel bilan qirib olinadi.

Zararlangan tirnoqlardan qaychi bilan kesib olinadi. Shilliq qavatlardan esa shpatel bilan qirib olinadi. Qolgan barcha materiallar odatda bakteriologik usulda tekshiriladi. Zamburug'larni tekshirish uchun mikroskopik usuldan keng foydalaniladi. Mikroskopik metodni qo'llash uchun bo'yalmagan (nativ) yoki bo'yalgan preparatlar tayyorlanadi. Agar tekshirilayotgan materialimiz suyuq bo'lsa undan bo'yalmagan surtma tayyorlaymiz. Yorituvchi suyuqlik bilan (glisirin spirt aralashmasi) mikroskop ostida tekshiramiz. Tekshirilayotgan materialimiz qattiq bo'lsa 10-20% li ishqor eritmasi bilan ishlov beriladi. (ko'pincha KOH ishqori). Masalan; teri va teri hosilalari (tirnoq, sochlar)

Nativ preperatlar: tekshirayotgan materialdan 1 tomchi buyum oynasiga tomiziladi. Unga ligol yoki glisirinni spirtli eritmasi qo'shiladi, qoplovchi oyna bilan qoplanadi va fazo-kontrast yoki yorug'lik mikroskopida tekshiriladi.

Bo'yalgan preparatlar: Oddiy usulda surtma tayyorlanadi. Fiksatsiya faqat suyuq fiksator bilan qilinadi; Tram, Sil-Nelsen, Romanovskiy-Gimza usulida yoki maxsus materiallar bilan bo'yaladi.

Xulosa. O'rganishimiz shuni ko'rsatdiki, patogen zamburug'lar odam va hayvonlarda turli kasalliklarni qo'zg'atib og'ir oqibatlarga olib keladi. Zamburug'larni patogen materiallardan ajratib olib mikroskopik tahlil qilish usullarini o'rganib chiqdik.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1.Л.В. Лагун. Методы микробиологических исследований. Учебно-методическое пособие для студентов 2-3 курсов лечебного и медико-диагностического факультетов медицинских вузов. Гомель . Гом.ГМУ-2016

2.Vakhidova A.M., Khudoyarova G.N., Mamedov A.N. The change in the concentration of phospholipids in experimental infection of lambs with echinococcosis and paecilomyces // *World Bulletin of Public Health.* – 2022. - № 7. P. 33-35.

3. Agnese Colpani, Olesya Achilova, Gian Luca D'Alessandro, Christine M. Budke, Mara Mariconti, Timur Muratov, Ambra Vola, Arzu Mamedov, Maria Teresa Giordani, Xusan Urukov, Annalisa De Silvestri, Uktam Suvonkulov, Enrico Brunetti and Tommaso Manciuoli. Trends in the Surgical Incidence of Cystic Echinococcosis in Uzbekistan from 2011 to 2018 // *Am. J. Trop. Med. Hyg.* – 2021. – 106(2). P. 724-728.

4. Boltaev K.S., Mamedov A.N. Comparative study of ecological groups of hippoerhamnoides Phytonematoids growing in the zarafshan oasis // *Galaxy international interdisciplinary research journal.* – 2021. - № 9(9). P. 101-104.

5. Mamedov A.N. Evaluation of the effectiveness of the treatment of genital herpes in adults // *Eurasian journal of medical and natural sciences.* – 2022. - № 2-3. P. 55-58.

6. Сувонкулов У.Т., Мамедов А.Н., Ачилова О.Д., Самтарова Х.Г. Эхинококкоз печени: случай из практики // *Вестник врача.*-2021.- № 1(98). С. 169-172.

7.Сувонкулов У.Т., Ачилова О.Д., Анваров Ж.А., Мамедов А.Н., Муратов Т.И. Прогноз заболеваемости кожным лейшманиозом на основе математического моделирования в Узбекистане // *Биология ватиббийетмуаммолари.* – 2020.- № 3(119). С. 96-99.

8. Юсупов М. И., Одилова Г. М., Шайкулов Х. Ш. Об изменении свойств кишечных палочек при поносах у детей // *Экономика и социум.* – 2021. – №. 3-2. – С. 611- 616.13. Mamedov A.N. Evaluation of the effectiveness of the treatment of genital herpes in adults // *Eurasian journal of medical and natural sciences.* – 2022. - № 2-3. P. 55-58.

9. Mamedov A.N. Methods of treatment and diagnosis of lichen planus // *Eurasian journal of medical and natural sciences.* – 2022. - № 2-3. P. 59-61